Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașovŭ, piața mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.

INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașovŭ și la următorele Birouri de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVIII.

„Gazeta“ iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ.
la administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 59. Brașovŭ, Mercurĭ, 15 (27) Martie 1895.

Constituția în periculŭ.

Brașovŭ, 14 Martie v. 1895.

Plinŭ de spaimă și de îngrijire strigă oposiționalulŭ „Budapesti Hirlap“, că constituția e în periculŭ, căcĭ este atacată în rădăcina ei în corpurile legiuitóre și la urna electorală.

Orĭ de câte-orĭ s'aude unŭ strigătŭ ca acesta, putemŭ sĕ fimŭ sigurĭ că e în jocŭ și pielea Maghiarului, căcĭ atuncĭ când e vorba numai de pielea Românului, Slovacului, Sêrbului etc., care fóiă unguréscă ar cuteza sĕ-șĭ redice vocea în apĕrarea dreptății și a legalității?

Așa și acum, amintita fóiă maghiară se îngrozesce și se indignéză de ceea ce vede numai fiind-că suntŭ în jocŭ marĭ interese ale rassei privilegiate.

Propunerea mijlocitóre a contelui Szechenyi în camera magnaților, care cerea sĕ fiă împuternicitŭ guvernulŭ a regula cestiunea neconfesionalității prin ordonanțe, i-a datŭ mai întâiu așa multŭ de gânditŭ lui „Budapesti Hirlap“.

Constituția maghiară — dice — nu permite ca țéră sĕ fiă guvernată cu patente și cu ordonanțe. Décă s'ar introduce acésta pracsă, atuncĭ guvernulŭ n'are decâtŭ sĕ'șĭ alégă deputațĭ totŭ ca la Neutra, carĭ sĕ'lŭ împuternicéscă în cestiunile cele mai importante a da ordonanțe cu valóre de lege — și în doi anĭ de dile constituția maghiară va fi confiscată pe cale legală.

Adevĕrŭ grăiesce diarulŭ oposiționalŭ. Uită numai de o singură împrejurare, de care se vede, că Banffy scie sĕ țină bine sémă. Pracsa, de care vorbesce, e în realitate deja învechită. Până în diua de adĭ Transilvania se guvernéză numai cu patente și ordonanțe, cărora mamelucii guvernului le dau valóre de lege.

De când cu făimósa „mână liberă“, ce a dat'o dieta ministeriului ungurescŭ după decretarea uniunei, cu privire la Transilvania, ordonanțele iesŭ ca bureții din pămêntŭ, una mai veninósă decâtŭ cealaltă, și se sporescŭ în modŭ îngrozitorŭ.

Incepêndŭ dela Andrassy-Wenkheim până la Banffy-Perczel, ordonanțele ministeriale unguresci ni-arŭ da cea mai fidelă iconă a sistemului de gradată sugrumare a Transilvaniei și a poporațiunei sale autohtone și acésta totŭ cu călcarea constituțiunei.

Dér cei dela „Budapesti Hirlap“ nu-șĭ batŭ capulŭ cu nĕcazurile Românilorŭ — aceștia suntŭ „strĕinĭ“ de limbă și de moravurĭ, și constituția n'a fostŭ făcută pentru ei.

Ciudată însĕ este mila, ce-o cuprinde pe fóia unguréscă de-odată, pentru „Slovacii amărîțĭ“ din Neutra, carĭ votândŭ pentru „partida poporală“ maghiară la alegerea trecută, au fostŭ într'unŭ modŭ așa de scandalosŭ maltratațĭ, respinșĭ dela urnă sub totŭ feliulŭ de pretexte și despoiațĭ cu forța de dreptulŭ lorŭ electoralŭ.

„Amŭ vrea sĕ vedemŭ“ — esclamă „Bud. Hirl.“ — décă cei dela putere și atuncĭ, când stringŭ dările dela țĕranĭ suntŭ așa de dificilĭ în constatarea identității lorŭ personale, cum au fostŭ la alegere? Și credețĭ că bieții ómenĭ nu vĕdŭ și nu'șĭ însémnă că atuncĭ, când odată nu votéză la porunca guvernului, li-se răpesce dreptulŭ cu forța?

„Și apoi — esclamă „Bud. Hirl.“ — sĕ nu fiă nemulțumitŭ poporulŭ, sĕ nu fiă socialismŭ, panslavismŭ, dacoromânismŭ? Sĕ nu se dărapene stima și încrederea față cu autoritatea? Cine sĕ se alipéscă de unŭ stat ungurescŭ astfelŭ administratŭ?“

Se teme „Budap. Hirl.“ de acelŭ „adĭ mie, mâne ție“, ce póte sĕ lovéscă fatalŭ și pe privilegiații constituției unguresci și de aceea dă alarmă, că constituția e în periculŭ!

Așa va fi — sĕ grijéscă însĕ nu cumva sĕ fiă și mai multŭ în periculŭ decâtŭ constituția.

După votare.

Ministrulŭ-președinte *Bánffy* a căpĕtatŭ o lovitură puternică prin *respingerea neconfesionalității* din partea magnaților conservativĭ. Se póte acésta vedé și din starea deprimată în care se află întréga pressa liberală. După ce nu se mai póte aștepta o nouă corectură la a doua și la a treia cetire, din nou va trebui sĕ se practiseze vechia procedere de-a trece proiectulŭ éràșĭ prin camera deputaților. Se pare însĕ, că nicĭ a treia votare în camera magnaților nu va da unŭ resultatŭ mai favorabilŭ pentru „guvernulŭ liberalŭ“, și astfelŭ d-lŭ Bánffy, în timpŭ scurtŭ va sta acolo, unde a statŭ d-lŭ Wekerle, când n'a mai putută sĕ mâne înainte teléga dĕrăpânată a nefericitei politicĭ bisericescĭ a lui Szilágyi.

*

Din incidentulŭ votărei din Joia trecută în camera magnaților, — unde mai întâiu președintele camerei *Szlávy* declară, că *nu* póte enunța resultatulŭ votărei, a doua di însĕ constatândŭ, că voturile pro și contra în desbaterea generală asupra liberului esercițiu religionarŭ suntŭ egale, și se alătură cu votulŭ séu la proiectulŭ guvernului, — diarulŭ „*Budap. Tagl.*“ organulŭ contelui Apponyi publică sub titlulŭ „*Scandalŭ peste scandalŭ*“ o glossă asupra evenimentelorŭ din urmă politice și parlamentare din Ungaria, în care între altele dice următórele:

Acesta nu mai e parlamentarismŭ, ci anarchiă parlamentară, care îșĭ validitéză stările sale chaotice pe tóte terenele vieții nóstre politice. Se credea, că după scandalele de alegere dela Neutra, nu va puté urma nimicŭ mai scandalosŭ, însĕ dilele vinŭ și trecŭ, și fiă-care pare a întrece pe cea antecedentă cu lucrurĭ de necredutŭ, sevîrșite de guvernulŭ actualŭ și de sistemulŭ representatŭ prin elŭ. Desbaterea de astădĭ din camera magnaților în cestiunile bisericescĭ-politice, și mai alesŭ votarea ce a urmatŭ, au arătatŭ nu numai țĕrei, ci și Europei, o privelisce, ca și care nu se póte gândi mai dejositóre și rușinătóre pentru parlamentarismŭ, și cu deosebire pentru camera magnaților. S'a putută vedé, câtŭ de adêncŭ póte dejosi chiar și pe cea mai venerabilă instituțiune, unŭ guvernŭ, care nu are nicĭ unŭ conceptŭ despre datorințele sale și despre misiunea sa în înțelesŭ mai înaltŭ eticŭ, și a cărui înțelepciune întrégă în celŭ mai bunŭ casŭ constă din susținerea laxă a atributelorŭ esterne ale vieței publice; și cum se distrugŭ sub influința lui ruinătóre principiile fundamentale ale parlamentarismului unulŭ după altulŭ, asfelŭ încâtŭ astădĭ se pare, că guvernulŭ cu intențiune voiesce sĕ nimicéscă autoritatea camerei magnaților. Óre s'a mai pomenitŭ în care-va cameră parlamentară din lume, ceea ce s'a întêmplatŭ în camera nóstră a magnaților, ca sĕ nu se anunțe resultatulŭ unei votărĭ, numai pentru-că oposițiunea a fostŭ în majoritate și ar fi făcutŭ prin acésta sĕ cadă proiectulŭ guvernului? Astfelŭ dreptulŭ, legea și autoritatea celei dintâiu camere legislative a nóstre, s'au jertfitŭ pentru boldulŭ de esistență alŭ unui guvernŭ neputinciosŭ, cum s'au mai jertfitŭ încă multe pentru acestŭ scopŭ nenorocitŭ și chaosulŭ devine totŭ mai mare.

*

După cum se depeșéză din Viena *desastrele cabinetului Bánffy* din camera magnaților, au produsŭ acolo mare sensație. Intréga pressă e de părere, că acele desastre vorŭ avé consecințe grave și că Ungaria din nou stă în pragulŭ unei crise ministeriale. Chiar și partida guvernului din camera ungară, care de altă dată e fórte optimistă, de astă dată are *nu-*

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Rosa uitată.

Narațiune istorică, de Silvestru Frey.

I.

Zarskoje-Selo este o splendidă resedință de vară a domnitorilorŭ, carĭ pórtă coróna imperiului Țarilorŭ. Castelulŭ, ziditŭ de Elisabeta în 1744 și înfrumsețatŭ de Catarina II, este o dovadă viă despre bogăția, care stă la disposiția locuitorilorŭ sĕi. Atâtŭ fantastica pompă orientală, câtŭ și gustulŭ artisticŭ alŭ apusului, locuescŭ învecinate în camerele, carĭ se înșiră unele lângă altele într'unŭ rêndŭ, ce se perde din vedere și în sălile, carĭ, strălucindŭ de aurŭ și împodobite cu obiectele celei mai nobile arte, suntŭ destinate pentru sĕrbătorile curții.

Zarskoje-Selo însĕ este bogatŭ și în amintirĭ istorice. Aprópe fiă-care dintre domnitorii, carĭ dela Petru celŭ mare încóce au ocupatŭ tronulŭ imperiului Țarilorŭ, a gustatŭ o parte din bucuriile și durerile, ce 'i-le-a destinatŭ sórtea tocmai în acestŭ castelŭ, unde s'au petrecutŭ multe evenimente triste, ca și de cele vesele și fericite.

Odată mai alesŭ se părea, că norocculŭ, asemenea veselei strălucirĭ a sórelui, planéză peste Zarskoje-Selo. Țarulŭ Nicolae, tînĕrulŭ stăpânitorŭ alŭ tronului Romanowilorŭ, conduse ca soțiă în castelŭ pe fiica Hohenzollernilorŭ, sora celui dintâiu împĕratŭ germanŭ de mai târdiu. Fosta prințesă prusiană Charlotta petrecŭ primii anĭ ai tinerei sale căsĕtorii, ca împĕrătésa Alecsandra Feodorowna, mai alesŭ în strălucitulŭ castelŭ Zarskoje-Selo.

Era o plăcută séră de vară a anului 1826, de carĭ suntŭ rare în nordulŭ îndepărtatŭ; luna îșĭ revĕrsa întréga-i lumină asupra pămêntului. Fiica lui Frideric Wilhelm III și a reginei Luisa, tocmai scrisese o epistolă acasă.

„In adevĕrŭ“, dise în acea epistolă, „eu sunt fericită, între câtŭ e cu putință, décă am fostŭ silită sĕ trăescŭ departe de voi. Țarulŭ mĕ iubesce, elŭ mĕ tractéză fórte gingașŭ; fiă-care dorință caută sĕ mi-o cetéscă din ochĭ, și apoi imediatŭ sĕ mi-o împlinéscă. Dér acésta nu împedecă de locu, ca unŭ adêncŭ și necurmatŭ dorŭ sĕ mĕ muncéscă, mai alesŭ când sunt singură, ca și în momentulŭ de față, și ast-felŭ am timpŭ destulŭ, ca sĕ-mĭ lasŭ gândirile sĕ rĕtăcéscă în scumpa mea patriă. Atuncĭ imaginea ei îmĭ apare lămuritŭ înaintea ochilorŭ. Mĕ jocŭ cu soriórele mele pe plăcutulŭ țĕrmŭ alŭ rîului Havel; casele simple și drăgălașe din Potsdam strălucescŭ prin verdéța, ce le încunjură; alăturea cu fericita mea mamă mĕ preâmblu prin grădina dela Sanssouci, séu alăturea cu tine, iubite tată“.

Alecsandra Feodorowna lăsà péna din mână. Camera ei era în parterŭ. Ușa, care conducea la o terasă, era deschisă. Impĕrătésa intrà în cameră și privi meditândŭ în întunereculŭ serii.

Era ea în adevĕrŭ fericită?

De sigurŭ, ea iubea pe frumosulŭ și cavalerescŭlŭ Nicolae și putea fi convinsă, că o iubesce și elŭ. Cine-i garanta însĕ, că acéstă fericire va fi durabilă? Ea se afla aicĭ într'o țéră, ale cărei vederĭ și obiceiurĭ puținŭ îi plăceau. Deși era domnitóre în acéstă țéră. totușĭ se simția în continuu streină. Numai consciința, că acelŭ bărbatŭ, căruia i-a întinsŭ mâna la altarŭ, e demnŭ de iubirea, ce-o simția pentru elŭ, o mai reținea aicĭ. Cugetulŭ însĕ, că ea ar puté perde iubirea soțului ei, era de ajunsŭ, ca sĕ-i umple inima cu o adêncă întristare.

Corpulŭ ei sveltŭ tremura. Pe pleopele-i lungĭ și mătăsóse străluciau lacrimĭ.

Ea eșise afară pe terasă. Aerulŭ parfumatŭ îi făcea bine. Pentru-ca sĕ alunge apăsătórele gândurĭ, ea se hotărî sĕ facă o preumblare prin parcŭ.

Teii înfloriau. Din când în când cânta privighiatórea prin crengile arborilorŭ. Gândacĭ de séra se jucau în radele lunei.

Parculŭ dela Zarskoje-Selo e fórte estinsŭ. Alee drepte și cu pomĭ artisticŭ rătezațĭ îlŭ traversau. Din colțurĭ strălucescŭ membrele albe ale anticelorŭ statue de marmoră și în marĭ basenurĭ cade pleĭcăindŭ apa din fântânile săritóre, ca și o radă descompusă în miriarde de picăturĭ.

Décă Alecsandra Feodorowna a speratŭ, că petrecerea în aerŭ liberŭ îi va risipi întunecósele gândurĭ, s'a înșelatŭ. Din contră, se părea, că acea disposițiă a ei cresce. Dorulŭ de casă se totŭ mărea, cu câtŭ înainta mai adêncŭ în parcŭ. De sigurŭ, că asemĕnarea, ce o avea elŭ cu grădinile dela Sansouci și cu noulŭ palatŭ, era de vină. I-se părea, în sfîrșitŭ, ca și când

mai speranţa, că *ministerulŭ Bánffy se va* puté mântui numai cu *marĭ pierderĭ* din acéstă situaţiune critică.

Cum se votéză în alte ţĕrĭ?

Unŭ corespondentŭ politicŭ alŭ unui diarŭ budapestanŭ scrie, din incidentulŭ votărei de Joi din camera magnaţilorŭ, următórele:

Aţĭ caracterisatŭ incidentulŭ din camera magnaţilorŭ, referitorŭ la făimósa votare de Joi, cu numirea: *scandalŭ.* Nu am de adaosŭ nimicŭ la acésta, numai voiescŭ sĕ indicŭ prin câte-va cuvinte cum se procede în aseminĭ casurĭ în alte ţĕrĭ. Incepŭ cu *Austria.* Acolo esistă regula, că în casulŭ când voturile suntŭ egale, proiectulŭ e privitŭ ca respinsŭ. In *Reichstag-ulŭ germanŭ* şi în *dieta din Prusia* hotărăsce asemenea numai majoritatea absolută. Dér e de observatŭ, că în Germania votéză şi preşedintele, însĕ votulŭ lui numĕră chiar atâtŭ, ca şi alŭ orĭ-cărui membru ordinarŭ, şi elŭ votéză tot-déuna celŭ din urmă. In *Francia* esistă aceeaşĭ regulă.

Altfelŭ stau însĕ în *Anglia* lucrurile, şi încă în amêndouĕ camerile în modŭ deosebitŭ. In camera lordilorŭ preşedintele (cancelarulŭ-lordŭ) votéză, ca orĭ şi care altŭ lordŭ, votulŭ sĕu numĕră atâtŭ, ca şi alŭ orĭ-cărui membru. In camera deputaţilorŭ însĕ preşedintele are „*Casting vote*“, adecă votulŭ decisivŭ în casŭ de egalitate în voturĭ. Dér de pe la anulŭ 1720 încóce încă nu s'a întêmplatŭ, ca preşedintele sĕ fi votatŭ cu „da“, de óre-ce se privesce, ca regulă, ca elŭ în casŭ de egalitate în voturĭ sĕ voteze tot-déuna contra bilului (proiectului), şi prin acésta sĕ dea ocasiune camerei, ca, fiind părerile diferite, în sesiunea viitóre ea sĕ mai discute înc'odată cestiunea respectivă. Ast-felŭ s'a practisatŭ în Anglia de mai multŭ ca 170 anĭ. Aşa au cugetatŭ şi lucratŭ *Onslow*, *Addington*, *Denison*, *Peel* şi alţii.

Preşedintele camerei magnaţilorŭ ungare însĕ şi-a înţelesŭ în altŭ modŭ misiunea, şi nu ca amintiţii parlamentarĭ.

SCIRILE DILEI.

14 (26) Martie.

Aniversarea proclamării independenţii. Astădĭ, Marţĭ, se serbéză în Bucurescĭ aniversarea proclamării independenţii României. La 10 óre a. m. mare oficiu divinŭ la Metropoliă, la care vorŭ asista Majestăţile Lorŭ, principele şi principesa moştenitóre, miniştri, înalţii demnitarĭ şi funcţionarĭ civilĭ şi militarĭ, ş. a. Séra se va da la palatŭ unŭ prânḑŭ, la care suntŭ invitate vr'o 80 de persóne.

—o—

Contra studenţilorŭ românĭ bucovinenĭ. S'anunţă, că ministrulŭ de instrucţiune austriacŭ cere, sĕ fiă traşĭ în cercetare acei studenţĭ din Bucovina, carĭ au luatŭ parte la congresulŭ studenţilorŭ românĭ din Constanţa.

—o—

Din Sibiiu se raporteză, că la imormêntarea tînĕrului *N. Cristea* a fostŭ de faţă şi adêncŭ întristatulŭ sĕu tată, d-lŭ Nicolae Cristea, care a venitŭ dela Vaţŭ. Dênsulŭ s'a reîntorsŭ Lunĭ acolo pentru de a-şĭ împlini cele cincĭ dile, ce mai are de statŭ în închisóre.

—o—

Monarchulŭ Franciscŭ Iosifŭ acusatŭ. In Florenţa (Italia) se pregătesce unŭ procesŭ fórte interesantŭ. Unŭ strĕbunŭ alŭ familiei Orsini, a datŭ încă la 1749 împĕratului Franciscŭ, pentru o sumă frumósă, o medaliă comemoratică şi o colecţiune de antichităţĭ. Preţulŭ însĕ nu l'a primitŭ nicĭ odată, şi acum, dimpreună cu percentele, elŭ se urcă la o sumă de mai multe milióne. Unŭ moştenitorŭ alŭ vênḑătorului a pîrîtŭ acum pe monarchulŭ Franciscŭ Iosifŭ, ca erde alŭ împĕratului Franciscŭ, şi cere dela tribunalulŭ din Florenţa, sĕ judece pe încoronatulŭ acusatŭ la reîntórcerea capitalului şi a procentelorŭ.

—o—

Petiţiunĭ pentru înfiinţarea de clase paralele române la unŭ gimnasiu din Cernăuţĭ, s'au mai espediatŭ către Camera deputaţilorŭ din Viena din partea următórelorŭ comune: Zurenĭ, Cotulŭ Ostriţei, Buda, Mahala, Iaslovĕţŭ, Ostriţa, Fratăuţi-vechĭ, Mihucenĭ, Dimca, Chicera, Tarăşenĭ, Prevorochie, Costâna, Negrilésa, Ludihomorului, Bilca, Cârlibaba, St. Ilie, Cajvana, Baiaşeştĭ, Vicov de josŭ, Vornicenĭ (Iosef-falva), Volovĕţŭ, Arborea, Badeuţi; Suburbiile oraşului Cernăuţĭ: Clocucica, Manasterisca, Roşa. Românii din oraşulŭ Siretŭ, Societăţile: Centrala „Şcóla Română“ din Suceava; Filiala societăţii „Şcóla Română“ din Rădăuţĭ. Cu mare satisfacţiă constatămŭ, dice „Gazeta Bucovinei“, că şi Rezeşii din Cuciurmicŭ şi Cabeştĭ, carĭ nu uită originea şi sângele românescŭ, ce curge în vinele lorŭ, au adresatŭ asemene petiţiunĭ pentru înfiinţarea de clase paralele române la unŭ gimnasiu în Cernăuţĭ.

—o—

Asociaţiunea Meseriaşilorŭ românĭ din locŭ îşĭ va ţine adunarea generală *Duminecă în 26 Martie (7 Aprilie) a. c.*

—o—

Concertulŭ Turolla. Vinerĭ séra a fostŭ concertulŭ cântăreţei italiane Emma Turolla, care înainte cu mai mulţĭ anĭ a seceratŭ la opera din Pesta, unde era angajată, marĭ triumfurĭ şi se bucură şi adĭ de unŭ frumosŭ renume. Vocea ei de unŭ alt pronunţatŭ şi de-o estensiune fórte mare, e clară, mlădiósă, de unŭ timbru argintiu şi posedă tóte calităţile, ce-o potŭ face sĕ trécă cu cea mai mare uşurinţă peste greutăţile orĭ-cărei composiţii. Aria din „Cavaleria rusticana“ de Mascagni, pe care a cântat'o d-ra Turolla, tocmai la fine, şi aria din „Mephistophele“ de Boito, au fostŭ cele mai strălucitr puncte ale programului. „Ave Maria“ din Othello cu acompaniamentŭ de piano perde în tot-déuna, acésta recere orchestra. Cântăréţa a fostŭ viu aplaudată după fiă-care punctŭ. Pianistulŭ Wilhelm Ammermann ne arătă în Sonata E-moll de Beethoven şi în „Tarantella“ lui Liszt, escelenta şcólă şi pătrundere, ce-o posedă.

—o—

Unŭ copilŭ diformŭ. Femeia Casandra, soţia locuitorului Nicolai Grigore Rădăşanu, din comuna Caia judeţulŭ Suceava, a născutŭ în diua de 1 Martie unŭ băiatŭ, care prasintă următórea diformitate: Falca de de-asupra îi lipsesce, buza de susŭ încrestată, nasulŭ adusŭ între cele douĕ crestăturĭ, ér pe vêrfulŭ nasului are o bucată de carne în forma unui rîtŭ micŭ de purcelŭ. Din causa lipsei de falcă şi a buzei de de-asupra, copilulŭ nu póte fi lăptatŭ de mamă, ne-avêndŭ cu ce prinde ţiţa în gură. Atâtŭ mama, câtŭ şi copilulŭ suntŭ sănĕtoşĭ.

—o—

Musica orăşenéscă va da mâne, Mercurĭ, séra unŭ concertŭ în otelulŭ „Europa“, cu unŭ programŭ alesŭ şi bogatŭ, din care amintimŭ următórele piese: „Oesterreich-ungarische Monarchie in Lied u. Tanz“, mare putpuri, apoi din operata „Der Probekuss“ de Millöcker, „Herzbub“ de Wagner şi „Iabuka“ de Strauss.

—o—

La petrecerea voluntarilorŭ, ce se va da Sâmbăta viitóre în sala Redutei din locŭ, va fi permisă întrarea pe galeriă *numai cu biletŭ* dela comitetulŭ arangiatorŭ.

—o—

Memorii din 1848/49 de Vasile Moldovanŭ. Sĕptĕmâna acésta aparŭ de sub tiparu Memoriile lui *Vasilie Moldovanŭ* într'o broşură elegantă, de 11 cóle, formatŭ 8⁰. Preţulŭ unui esemplarŭ e: **50 cr.** séu **1 corónă** plus 5 cr. porto poştalŭ; pentru România şi strĕinătate 1 franc 50 banĭ. Comandele se facŭ la adresa: *Traianŭ H. Popŭ*, publicistŭ, *Braşovŭ* (Brassó). Comandele se efectuescŭ promptŭ şi sigurŭ. Doritorii de a poseda acéstă preţiósă seriere suntŭ rugaţĭ a *grăbi cu procurarea ei* la numita adresă. Esemplare pe creditŭ nu se trimitŭ.

Uniunea şi prima discuţiă asupra cestiunei române.

Din capit. VII alŭ publicaţiei d-lui *Jancso Benedek* „Szabadságharczunk és a Dakorómán törekvések“)

Diua de 30 Maiu 1848 formézâ în istoria Transilvaniei o pagină memorabilă. Dieta din Cluşiu, constituită pe base feudale, a „decretatŭ“ în acéstă di *uniunea Transilvaniei cu Ungaria*, ignorândŭ cu desĕvêrşire voinţa poporului românŭ transilvanŭ, care, cum sciutŭ este, n'a fostŭ representatŭ în acea dietă, căcĭ nime în lume nu va puté dice, că cele douĕ persóne, carĭ au ajunsŭ sĕ fiă printre membri ei, au representatŭ voinţa poporului românŭ.

D-lŭ *Jancso Benedek*, cunoscutŭ prin „studiile“ sale scrise şi publicate prin diare şi prin broşurĭ asupra *cestiunei române*, se ocupă la capit. VII alŭ publicaţiunei sale „Lupta nóstră pentru libertate şi tendinţele Daco-române“ cu cestiunea uniunei şi cu discuţiunea, ce a avutŭ locŭ în şedinţa dela 26 Augustŭ între cei câţĭva deputaţĭ românĭ şi între miniştri maghiarĭ din cabinetulŭ lui Batthyányi. Étă, ce dice elŭ în privinţa acésta:

După votarea legii despre uniune, ea a fostŭ aşternută Majestăţii Sale spre sancţionare; şi pentru ca sancţionarea sĕ fiă cu atâtŭ mai sigură, au fostŭ trimişĭ la Majestatea Sa în Innsbruck *Weer* Farkas şi Ioanŭ *Pálfy*, ca deputaţĭ ai ţĕrii. Oposiţia, care forma marea majoritata a diete (din Cluşiu) s'a nisuitŭ, sĕ informeze ministeriulŭ. Spre scopulŭ acesta a fostŭ trimisŭ la Peşta *Jakab* Elek, care a fostŭ de faţă atât la adunarea română din Blaşiu, cât şi la adunarea Saşilorŭ din Sibiu. Elŭ s'a dusŭ la Peşta, ca sĕ informeze pe singuraticii membrĭ ai cabinetului asupra raporturilorŭ din Ardealŭ din scrisorile, ce le-a dusŭ cu elŭ, şi cu graiulŭ viu. Istorisirea acestei misiunĭ a sa, ce o face *Jakab* Elek, lumineză cu câte-va rade fórte interesante împrejurarea, că cum gândeau membri cabinetului de atuncĭ, despre mişcările naţionale române.

Când *Jakab* Elek, vorbindŭ cu *Kossuth*, a disŭ, că la curte e temută cestiunea uniunei, Kossuth a disŭ aceste cuvinte: „Cred, că contelui Ludovicŭ Batthyányi îi va succede gréua operă. Aicĭ nu putemŭ aştepta. Uniunea Ardélului este o mare sporire de forţă pentru Ungaria, ér pentru d-vóstrĕ şi *pentru maghiarimea din comitate, este o cestiune de viaţă, din causa numĕrului indoitŭ alŭ Valahimei*“. Kossuth, cum se vede din aceste cuvinte, judeca fórte corectŭ situaţiunea Ardélului. Conducĕtorii Românilorŭ sciau, că Ardealulŭ separatŭ de Ungaria, mai curêndŭ séu mai târdiu va fi pierdutŭ pentru maghiarime, şi de aceea au fostŭ contra uniunei şi pretindŭ, deşi nu o spunŭ pe faţă, şi acum autonomia Ardélului. Uniunea este cestiune de intregitatea teritorială a statului maghiarŭ, şi de aceea autonomia Ardélului nicĭ adĭ n'ar însemna altceva, decâtŭ frângerea acestei integrităţĭ şi estradarea unui milionŭ de Maghiarĭ majorităţii române.

Şi mai interesantă este convorbirea cu ministrulŭ preşedinte Batthyányi: „— Ce noutate este în Ardélŭ? — E linişte şi bucuriă, Escelenţă! — Abia décă va fi în partea Valahilorŭ! Şi ce obiectŭ are încunosciinţarea? — Cerŭ disposiţiunĭ în privinţa păcii şi ordinei ţĕrii. — Sunt informatŭ despre tóte. Compatrioţii d-tale nu mărescŭ lucrurile? Celŭ ce se teme de umbră, fuge de pericolulŭ, ce se arată în corpŭ. — Ei suntŭ numai circumspecţĭ şi vréu sĕ prevină rĕulŭ, ce póte sĕ urmeze. — Corectŭ. Ne vomŭ îngriji. — Sunt însărcinatŭ, Escelenţă, de-a vĕ da lămurirĭ prin graiu despre adunările Saşilorŭ şi Valahilorŭ. — Despre celelalte suntŭ lămuritŭ, aşĭ voi însĕ sĕ cunoscŭ numĕrulŭ adevĕratŭ alŭ Saşilorŭ. — Suntŭ 150,000, Escelenţă. — De unde déră marea lorŭ influinţă? — Acésta li-o dau privilegiile, banca lorŭ naţională, cultura şi favórea de care se bucură la curte. — Privilegiile vorŭ înceta. Dér Maghiarii nu au fondŭ naţionalŭ? — Nu, Escelenţă! — Dér cum stau ei în privinţa culturii? — Aceea o au, însĕ pe a Saşilorŭ o face mai intensivă bogata literatură a Germaniei. — Reforma instituţiunilorŭ nóstre publice, şcóla şi literatura, ce cu timpulŭ va spori, vorŭ ajuta acuşĭ în privinţa acésta. Şi Valahii? Carĭ suntŭ proprie plângerile lorŭ? — Că nu ei suntŭ naţia domnitóre, cum au fostŭ Dacii pe timpulŭ lui Decebalŭ! — Acésta e fantomă, ce nu se póte nasce, decâtŭ în creerĭ bolnavĭ... Nu suntŭ ei prea provocătorĭ faţă de d-vóstrĕ? Nu pretindeţĭ prea multŭ dela ei? Faceţĭ capĕtŭ certei. In noua constituţiune se dă prilegiu a vĕ da mâna. Nisuiţĭ a modera. Faceti-o acésta. Dumnedeu cu d-ta“.

Aşa credŭ, că décă cine-va ar dice, că convorbirea acésta între ministrulŭ preşedinte Batthyányi şi Jakab Elek nu s'a întêmplatŭ în 1848, ci în timpurile cele mai nouĕ a vorbitŭ ast-felŭ unŭ membru alŭ guvernului şi unŭ trimisŭ din Ardealŭ, ar crede-o orĭ-cine, fără de nicĭ o îndoială, căcĭ raporturile nu s'au prea schimbatŭ. Sunt convinsŭ, că esenţa şi adĭ este aceeaşĭ la tóte convorbirile de soiulŭ acesta, celŭ multŭ amĕnuntele suntŭ altele, corespundĕtóre situaţiunei date.

Comisiunea uniunei şi-a începutŭ consultările în Peşta la 16 Iulie sub presedinţia guvernatorului din Ardealŭ, conte Teleki. Afară de cei trei membri aleşĭ de dieta din Ardealŭ: Leményi, Şaguna şi Bohăţelŭ, ministrulŭ de interne, pe basa hotărîrei ministeriului in plenŭ, a invitatŭ la aceste consultărĭ, din partea Românilorŭ, pe canoniculŭ *Cipariu*, pe Iosifŭ *Ighianŭ*, Paul *Dunca*, Dimitrie *Moldovanŭ* şi Ioanŭ *Branŭ*, carĭ reintorcêndu-se dela misiunea lorŭ din Viena, respective Innsbruck, au aşteptatŭ în Peşta. Aceştĭ invitaţĭ însĕ n'au putută lua parte la consultărĭ, din

---

ar rĕtăci prin acela, ca odinióră în fericitele dile ale copilăriei.

Pasulŭ unui bărbatŭ o deşteptă din gândurile ei. Inaintea ei sta o sentinelă. Ea trebue, că ajunse departe în parcŭ, de óre-ce loculŭ, pe care se afla, îi părea streinŭ. Era unŭ micŭ luminişŭ în tufişulŭ de-altfelŭ desŭ. In mijlocŭ era unŭ locŭ cu verdéţă, pe care-lŭ încungiura o îngrăditură cu zăbrele.

Luna, care până acum stĕtuse ascunsă după desele coróne ale pomilorŭ, îşĭ trimitea neîmpedecatŭ radele de lumină pe pămêntŭ. Ele arătau decĭ loculŭ la care ajunsese împĕrătésa, precum şi pe soldatulŭ, care străjuia aicĭ, într'o lumină clară, ca diua.

Fără de a se opri, celŭ puţinŭ pe unŭ momentŭ, îşĭ continuă tînĕrulŭ soldatŭ ocolulŭ sĕu prescrisŭ. Impĕrătésa se apropiă de elŭ:

— „Strajă, pentru-ce stai tu aicĭ?“

— „Pentru-că mi-s'a poruncitŭ, mătuşcă“!

— „Dér eu nu vĕdŭ nimicŭ, ce ar fi aicĭ de străjuitŭ!“

— „Nicĭ eu!“

Urmă o pausă, în decursulŭ căreia atâtŭ uimirea, câtŭ şi curiositatea împĕrătesei crescŭ.

— „O strajă totuşĭ nu se orînduesce fără causă“.

— „De sigurŭ, că nu. Dér după causă nu întrébă soldatulŭ, când plécă la pază. Elŭ îşĭ primesce porunca şi şi-o împlinesce. Colo în castelŭ ţi-se va puté da, probabilŭ, o desluşire mai bună. Tu, precum vĕdŭ, te ţii de curtea Ţarului, pe care Dumnedeu sĕ-lŭ ţină, căcĭ alt-felŭ n'ai fi putută nicĭ decum ajunge la o ast-felŭ de óră în acestŭ parcŭ. Probabilŭ, că ai venitŭ cu Ţarewna din Germania. Eu o ghicescŭ acésta după vorba ta. Rógă decĭ pe stăpâna ta, sĕ întrebe pe Ţarulŭ, tătuculŭ, pentru ce acestŭ locŭ retrasŭ e, diua nóptea, păzitŭ de-o strajă. — Dér sĕ nu ne mai avemŭ grija unulŭ altuia! Eu şi aşa ţi-am spusŭ mai multe, decâtŭ e permisŭ unui soldatŭ, care face serviciulŭ de sentinelă!“

Cu aceste îşĭ reîncepu soldatulŭ monotonulŭ mersŭ în susŭ şi 'n josŭ, şi Ţarina se reîntórse érăşĭ încetŭ în castelŭ.

(Va urma.)